de skor

v.w.g. texel 1984 no. 2

DE SKOR, orgaan van de VWG- Texel. 3e jaargang nr. 2
april 1984

INHOUD

-Programma 1
-Zeetrektelling 2
-Bibliotheek 5
-De broedvogels van "De Dennen" 6
-Waarnemingenrubriek 10

PROGRAMMA.

Maandag 30 april: zangvogelexcursie in de Dennen o.l.v. Dick. Start 6.00 u. kruising Grensweg-Rozendijk (Catharinahoeve).

Vrijdag 18 mei: dia's over de vogels van Tunesië door Cor en Lieuwe. 20.00 u. in lokaal S van de Oude Ulo.

Zaterdag 19 mei: duinvogelexcursie in de Nederlanden o.l.v. Adriaan. Start 6.30 u. bij het slag dat de Nederlanden in gaat tegenover garage Nachies.

Woensdag 23 mei: excursie naar de Bol; start 19.00 u. bij boerderij de Bol aan de Zwinweg. Opgeven bij Dick ; (maximaal 15 personen).

Overige aktiviteiten:
Nazorg van de weidevogels (inlichtingen Giel).
Dorpskerneninventarisaties (inlichtingen Dick).

ZEETREKTELLEN OP TEXEL.

Zoals in de vorige inleiding al verondersteld werd, bleken er meer teluren gemaakt te zijn in januari '84 dan de twee die de samensteller tot zijn beschikking had; Richard en Louis Witte hadden nog 6½ uur meer aan het strand vertoefd. Daarom zal in het onderstaande verslagje januari nogmaals aan de orde komen. Behalve dus de 8½ uur van januari werd in februari (slechts) 6½ uur geteld , en in maart, tot en met de 27e, 19 uur. Het aantal teluren zal de komende weken ongetwijfeld nog verder oplopen, daar de echte massale voorjaarstrek nog moet komen, vooral de eerste twee weken van april. Bovendien organiseert de Club van Zeetrekwaarnemers in het weekend van 21 en 22 april (Paasweekend) een simultaantelling langs de hele Nederlandse kust; op deze dagen zal ook de telpost bij het Westerslag vrijwel de gehele dag bemand zijn (in ieder geval van 7 tot 12 uur). Geïnteresseerden kunnen dan altijd even komen kijken of er nog wat langs wil vliegen.

OVERZICHT JANUARI-FEBRUARI-MAART.

Duikers en futen.
In januari en februari werden af en toe veel duikers gezien, waarheen deze vogels op weg waren was meestal onduidelijk, waarschijnlijk betrof het foerageervluchten van overwinterende vogels: 5-1 4 Z en 65 N (1 u), 6-1 82 Z en 10 N (2 u), 4-2 43 Z en 26 N (1 u), 25-2 31 Z, 48 N en 94 tp (1 u).
Na half maart vlogen de duikers wat meer gericht naar noord, 27-3 was voorlopig de beste dag met 32 N (16 roodkeel) in 3 u.
Futen waren het talrijkst in januari, na deze maand liepen de aantallen sterk terug; op 4-1 123 Z in 2 uur en op 29-1 85 Z in 1 uur. Verder werd alleen de roodhalsfuut opgemerkt op 4-1 (1), 11-3 (2), 12-3 (1) en 19-3 (1).

Jan van gent.
Een drietal waarnemingen uit januari: 2-1 2 ad. Z, 4-1 2 ad. en 1 2e jaars Z en 16-1 1 ad. Z.
Een maand later werd pas het volgende exemplaar gezien: 20-2 1 ad. Z. Uit maart slechts twee waarnemingen van enkelingen: 21-3 1 ad. N en 27-3 1 ad. N.

Zwanen, ganzen en eenden.
Vrijwel elk jaar passeert in februari of maart de kleine zwaa
in één of enkele groepen; deze keer op 25 maart: 22 N.
Grauwe gans: 20-2 2 N.
De rotganzen trokken langs in noordelijke richting vanaf de laatste week van februari (20-2 45 N in 1 uur). Pas eind maar vond meer omvangrijke doortrek plaats: 25-3 109 N in 3 uur en vooral op 27-3: 450 N in 2 uur.
Op 4 januari vlogen de bergeenden nog naar zuid (27 in 2 uur) vanaf begin maart druppelden weer kleine groepjes door naar noord, tot 5 exx. in een uur.
Ook van de smient passeerden in maart af en toe groepjes, met als hoogste uurtotaal 19 exx. op 12 maart.
Pijlstaart: 19-3 11 N.
Wilde eend: 27-3 2 Z en 4 N.
Slobeend: 27-3 8 N.
De wintertaling is zo'n beetje de meest algemene grondeleend die bij de voorjaarstrek over zee te zien is; tot nu toe passeerden nog geen grote aantallen, maar dat kan nog komen; de beste uren tot dusver waren: 12-3 20 N en 3 Z, 27-3 28 N en 8 tp in 2 uur.
Toppereend: 20-3 3 Z.
Kuifeend: 27-3 4 Z.
Tafeleend: 19-3 5 N.
Brilduiker: 5-1 2 Z en 3 N, 12-3 3 Z en 25-3 1 Z.
IJseend: 20-3 1♂ Z.
Na half februari verschenen er steeds meer eidereenden op de Noordzee, ongetwijfeld samenhangend met de langdurige period met zuidelijke en oostelijke winden. Op 20-2 vlogen er 127 Z 1 uur. In maart waren de aantallen verder toegenomen tot enk honderden: 19-3 156 tp, 25-3 531 Z, 19 N en 172 tp in 4 uur, 26-3 192 tp en 27-3 161 Z, 3 N en 68 tp in 2 uur.
De zwarte zeeëend was in januari en februari alleen in klein aantallen te zien, omvangrijke verplaatsingen die in andere jaren in deze maanden te zien waren bleven nu geheel achterw Op 19-3 reikte dit jaar voor het eerst een uurtotaal boven d 100 exx.: 149 Z en 40 N. Een week later begon de noordwaarts trek op gang te komen: 25-3 1226 N in 4 uur en 27-3 2236 N i 3 uur.
Grote zeeëenden werden weinig en onregelmatig waargenomen: 4-1 1 Z, 6-1 1 Z, 12-2 4 Z, 25-3 2 Z en 4 N en 26-3 3 Z en

Hetzelfde gold zo'n beetje voor de middelste zaagbek, hoewel deze wel iets regelmatiger langsvloog, echter nooit met meer dan 3 exx. per uur.

Steltlopers.
Kievit: 12-3 46 N.
Rosse grutto: 19-2 14 N.
Kanoet: 11-3 6 N.
Drieteenstrandloper: 149 tp op 26-2.
In maart vlogen in bijna ieder uur wel kleine aantallen voorbij van de bonte strandloper; langs de Noordhollandse kust gaat het bij de voorjaarstrek van deze soort om duizenden vogels, wij moesten het doen met tientallen bontjes: 11-3 68 N in 2 uur en 20-3 44 N in 1 uur.

Meeuwen en sterns.
Op 8-1 gingen de meeste grote mantelmeeuwen naar zuid: 66 in 1 uur. Deze soort werd verder in elk uur met enkele exx. gezien.
Kleine mantelmeeuwen werden voor het eerst weer opgemerkt op 25-2 (2 N) waarna deze meeuw regelmatiger passeerde.
Grote burgemeester: 20-3 1 1e winter-ex. N.

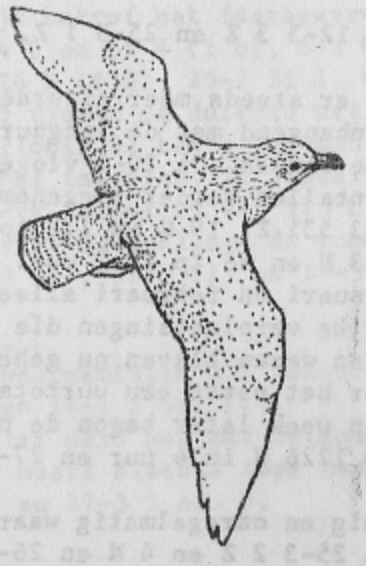

Kokmeeuwen waren het talrijkst in de laatste week van maart, toen de soort een merkwaardig zuidwaarts trekgolfje vertoonde: 25-3 126 Z en 20 N in 4 uur.
De dwergmeeuw werd, in tegenstelling tot de vorige winter toen de soort vrij vaak in januari en februari voor de telpost verscheen, nu alleen in maart gezien: 3-3 4 ad. Z en 1 1e jaars N en daarna op 25-3 7 ad. N en 27-3 6 ad. N.
Ook de aantallen drieteenmeeuwen die in januari en februari passeerden waren slechts een fraktie van wat er in de vorige winter werd waargenomen; op 4-1 vlogen nog de meeste langs: 53 Z in 2 uur.

Alkachtigen.
Net als bij de laatste twee meeuwensoorten het geval was, lagen ook de aantallen alk/zeekoeten veel lager dan die van vorig jaar. In januari werden alleen soms verschillende exx. per uur gezien: 5-1 8 Z en 6-1 7 Z en 2 N. Alleen zeekoeten werden herkend op 5-1 (1), 6-1 (1), 4-2 (2) en 25-2 (1).

Frits-Jan Maas
Rozendijk 24
1791 PE Den Burg
02220-3236

BIBLIOTHEEK.
1. Meded. Land. Wergr. Vogeltrektellen, 3e jrg. (1984) nr.1.
2. Mens en Vogel, okt/nov/dec 1983.
3. Het Vogeljaar 1983 nr. 6.
4. Infomatie PTT-telling, jan. 1984.
5. Handleiding broedvogelmonitoringprojekt; uitgebreide territoriumkartering CBS-SOVON.
6. Nieuwbrief SOVON-werkgroep nestkastonderzoek, dec. 1983.
7. Jaarverslag Vogelwacht Franeker e.o., 1983.
8. De Steenloper, VWG-Den Helder,febr. 1984.

DE BROEDVOGELS VAN "DE DENNEN".

Al in 1962 begonnen Lieuwe en ik met het inventariseren van het Staatsbos. Eerst deden we alleen het zuidelijke deel (ong. 350 ha.). Vanaf 1974 werd ook het noordelijke deel 'meegenomen' (ong. 150 ha). Afgelopen jaar werden dus de eerste 10 jaren afgesloten waarin het hele bos geteld werd.
Een mooie gelegenheid om iets over de resultaten te vertellen. Nu zou ik een grote lijst kunnen produceren met de aantallen broedvogels per soort en per jaar. Een wat saai geheel, denk ik, dat bepaald niet tot bestuderen aanlokt. Vandaar dat ik koos voor wat figuren. In één oogopslag wordt zo het verloop van de stand zichtbaar.
In de figuren zien we de percentages van het gemiddeld aantal paren over de jaren 1974 t/m 1983 per jaar uitgebeeld.
Op de horizontale as (=dat gemiddelde) zijn de jaren uitgezet. Een balk boven die as betekent dus dat er meer paren zijn dan het gemiddelde, een balk eronder dat er minder zijn.
Geen balk wil zeggen dat er dat jaar precies evenveel paren zijn als het gemiddelde over 10 jaren. Op de vertikale as kunnen we aflezen hoeveel procent er meer of minder waren. Omdat deze figuren zo niets zeggen over de werkelijke aantallen heb ik er per soort bijgezet hoeveel paren er gemiddeld werden vastgesteld en ook het minimale en het maximale aantal (tussen haakjes).
Alle soorten in een artikel behandelen wordt wat te veel van het goede. Vandaar dat ik me voorstel e.e.a. in een viertal afleveringen te behandelen.
Deze maand de winterkoning, de heggemus en de lijsters.
We beginnen met de winterkoning. Allerminst een koning van de winter dus. Het schoolvoorbeeld zelfs van een (stand)vogel die veel, heel veel te lijden heeft van strenge winters. En zoals we zien, de strenge winter van 78/79 'hakte er dus wel even in'. De stand nam af tot 26% van het gemiddelde! Overigens 75/76 kende ook een koude-periode en dat is eveneens duidelijk zichtbaar. Inmiddels is de stand duidelijk herstellende.
Heggemussen trekken wel regelmatig op Texel. In hoeverre onze eigen broedvogels dat doen is niet zeker. Misschien minder of minder ver dan we denken want ook bij deze soort is de strenge winter duidelijk te herkennen. In 2 jaar tijds echter zien we een herstel tot boven het gemiddelde en nu lijkt de soort daar omheen te schommelen.

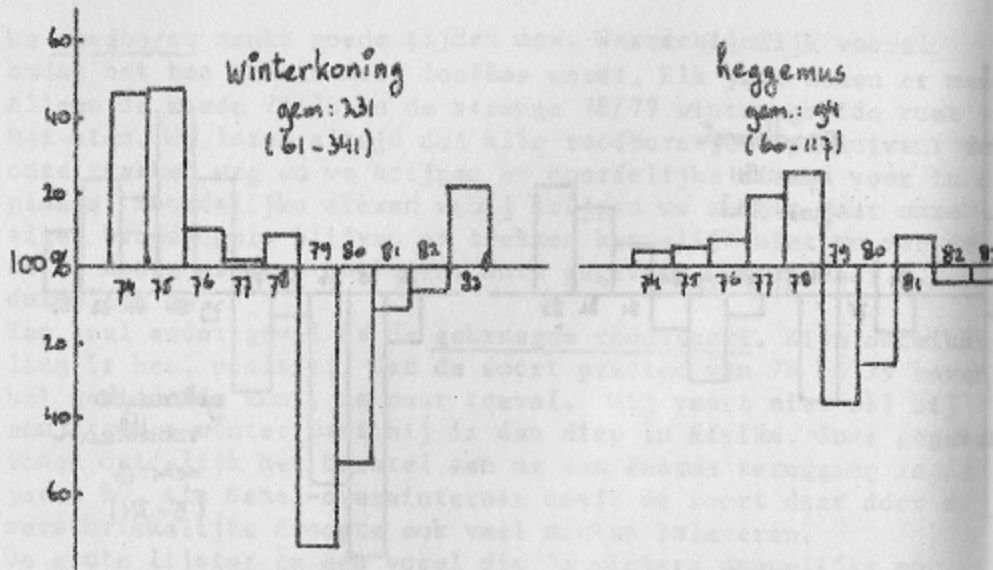

Merel en zanglijster vertonen duidelijk minder schommelingen in aantal dan voorgaande soorten. Bij beide is de strenge 78/ winter ook duidelijk te herkennen. Opmerkelijk is zelfs dat d zanglijster meer in aantal terugliep dan de merel, terwijl m. juist de merel méér standvogel is dan de zanglijster. Die tre misschien toch niet zo ver weg. Ik heb het tot nu toe steeds over de effekten van strenge winters maar er zijn natuurlijk allerlei andere (vaak onbekende) faktoren die ook meespelen. Het is denk ik opmerkelijk dat de zanglijster zich schommelen hersteld heefd, terwijl de merel nog steeds onder het gemidde zit.

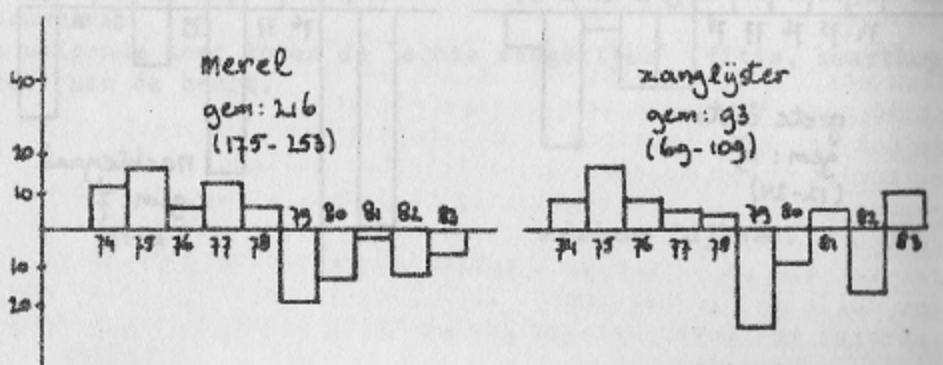

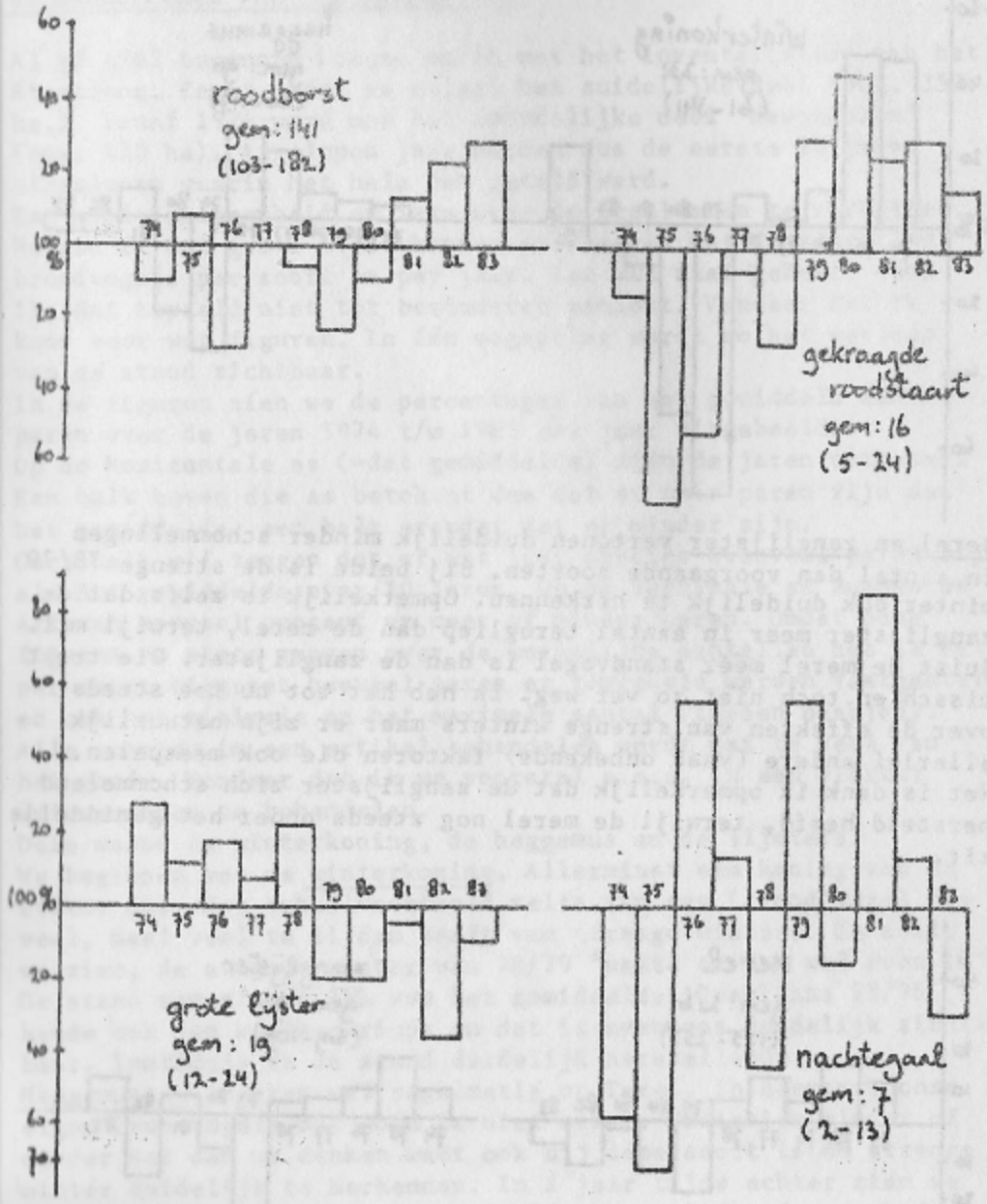

De roodborst maakt goede tijden mee. Waarschijnlijk vooral omdat het bos steeds meer loofbos wordt. Elk jaar komen er meer Alleen de koude 75/76 en de strenge 78/79 winter gooide roet in het eten. We lezen altijd dat alle roodborstjes opschuiven: de onze trekken weg en we krijgen er noordelijke dieren voor in de plaats. Noordelijke dieren erbij krijgen we zeker, maar onze eigen broedvogels blijven of trekken kennelijk niet zo ver dat ze de koude winters ontlopen. Onze gegevens wijzen daar m.i. duidelijk op.

Een heel ander geval is de gekraagde roodstaart. Zijn ontwikkeling is heel positief. Dat de soort precies van 78 op 79 boven het gemiddelde komt, is puur toeval. Hij vaart niet wèl bij een strenge winter want hij is dan diep in Afrika. Onze gegevens tonen duidelijk het herstel aan na een enorme teruggang in de jaren 60. Als Sahel-overwinteraar heeft de soort daar door de verschrikkelijke droogte ook veel moeten inleveren.

De grote lijster is een vogel die 's winters nauwelijks op Texel gezien wordt. In andere delen van ons land overwinteren er wel vrij veel. Ook onze broedvogels gaan kennelijk niet ver, gezien de terugval na de 78/79 winter. Het valt op dat hij, in tegenstelling tot zijn verwanten, zich sindsdien nauwelijks in aantal weet te herstellen. Oorzaken?

Tenslotte de nachtegaal. Onze meesterzanger. Ook een trekvogel naar verre zuidelijke oorden. Over het verloop van de stand is geen zinnig woord te zeggen, behalve dat het enorm schommelt. Dat komt waarschijnlijk mede doordat de Staatsbossen niet zo'n heel goed biotoop vormen. In de Texelse duinen is de stand veel kostanter. D.w.z., daar zien we een geleidelijke toeneming die te danken is aan het steeds meer opgroeien van duinbosjes en struwelen.

De volgende keer komen de 'echte zangertjes' (fitis, zwartkop, etc.) aan de beurt.

Adriaan Dijksen.

WAARNEMINGEN NR. 14 (FEBRUARI/MAART 1984).

Géén grote zeldzaamheden deze keer. Gerekend naar het aantal waarnemingen op Texel is de waterpieper van Frits-Jan waarschijnlijk het meest ongewoon. Verder enkele overwinteringsgevallen, al een aardig aantal 'eerste' waarnemingen en een nestvondst van een kruisbek!

Roodhalsfuut: 5-3 1 ex. de Mok (FM).
Kuifduiker: 6-3 2 exx. W'zee bij IJzeren Kaap (FM).
Roerdomp: 'hij' is nog steeds in de Horspoldertjes: 16-3 1 ex. (W.Hirschi).
Lepelaar: de eerste: 22-2 1 ex. weiland bij Den Burg (A.Ott).
Flamingo: het ex. in de Bol werd door LW & RW het laatst gezien op 5-2.
Krakeend: 5-2 1 paartje Waalenburg (AD), 10-2 3 paartjes aldaar (MG), 6-3 4 paartjes aldaar, daarna meer (FM).
IJseend: 6-3 9 exx. (7 ♂♂ in winterkleed en 2 ♀♀) op W'zee bij IJzeren Kaap; zelfs 6 exx. baltsend (FM).
Nonnetje: 3-3 1♂ en 2 ♀♀ overvliegend Schansweg en 28-3 1♀ sloot bij Skillepaadje (MG).
Nog even geduld, alle ganzen en zwanen worden in het volgende nummer samengevat.
Ruigpootbuizerd: feb/mrt regelmatig Westerduinen (FM, LW&RW), 25-3 1 ex. Molenkil (exc. VWG).
Smelleken: na 5-11 geen waarnemingen (heeft niet overwinterd?) tot 2-2 1♀ Hallerweg (MG); 13-2 1♂ Den Burg (DS), 25-2 1♀ Muyweg (exc. VWG), 20-3 1♀ Waalenburg (FM).
Kraanvogel: 12-3 6 exx. over Den Burg naar O (Wilma Eelman).
Bontbekplevier: 12-2 15 exx. Mokbaai (FM).
Houtsnip: 5-2 3 exx. langs Waalenburgerdijkje (DS, Giel Witte en Henk Hin). Eind januari verschenen er tijdens een koudegolfje nogal wat exx., ook elders regelmatig gezien.
Grutto: de eerste: 26-2 2 exx. Wagejot (G.Visch), 3-3 1 ex. overvliegend Skillepaadje (MG), 6-3 1 ex. Waalenburg (FM).
Drieteenstrandloper: 15-3 tenm. 250 exx. tussen paal 10 en 23 (W.Hirschi).
Kleine mantelmeeuw: (britse ondersoort) 18-3 4 exx. Slaftermonding en 1 ex. De Muy (AD); geen eerdere? (ja, zie p. 4, red).
Kleine alk: 20 en 27-2 1 dood ex. met olie bij resp. paal 14 en 13 (FM).

Holenduif: nog hogere aantallen dan in december: 29-1 150 exx. bij Maaikeduinweg (DS) en 19-2 80 exx. Zanddijk (LW&RW).
Ransuil: 28-1 1 ex. gedood door hagel van op houtsnippen jagende plezierjagers bij de Koog!!!!
IJsvogel: 18-3 1 ex. bij de Schans (mevr. ten Haaf). Zou ie daar de hele winter niet weggeweest zijn? (Naar alle waarschijnlijkheid toch wel, MG).
Boomleeuwerik: 25-3 1 ex. roepend en zingend over de Koog naar W (AD&SD).
Strandleeuwerik: 27-2 3 exx. paal 13 (FM) en 10-3 30 exx. De Slufter (FM, E.Boerma en C.Roselaar).
Waterpieper: 19-3 1 ex. landend bij slootje Rozendijk (FM).
Oeverpieper: tussen 29-1 en 18-3 tenm. 6 exx. De Slufter, Muy en Waalenburg (DS, AD&SD).
Witte kwikstaart: de eerste 11-3 overvliegend Mokbaai (ondersoort?) (FM&C.Roselaar), 14-3 1 ex. bij NRC (AD), daarna meer.
Rouwkwikstaart: de eerste: 13 en 14-3 1 ex. Den Burg (DS) en 13 en 14-3 1 ex. bij NRC (C.Kuip, AD); vorig jaar al op 27-2!
Grote gele kwikstaart: 25-3 1♀ slootje de Koog (AD&SD).
Tapuit: 22-3 1♂ bij parkeerterrein paal 17 (AD&SD). Vroeg! Vorig jaar de eerste op 29-3.
Roodborsttapuit: 25-2 1♂ Zanddijk/Muyweg (exc. VWG); de laatste jaren heel weinig winterwaarnemingen; of is dit al een trekker?
Zwarte roodstaart: 23-3 1 ex. bij Reddingboothuisje (mevr. ten Haaf), dan op 25-3 1♀ Schansweg (MG), op28-3 1♀ bij NRC (AD e.a.). Laat! Vorig jaar al 6-3.
Zwartkop: heeft in Den Burg overwinterd; na jan.-waarn. nu ook 12-2 1 ♂ en 1-3 1 ♂ luid zingend (RW), op 20-3 weer 1 ♂ luid zingend bij Josefschool (DS).
Tjiftjaf: haalde hetzelfde 'kunststukje' uit als de vorige soort. Na waarn. uit dec. en jan. nu van 22-2 t/m 25-3 1 ex. Molendwarsstraat Den Burg (DS).
Staartmees: 25-3 3 exx. langsvliegend naar Z op camping Kogerstrand (AD&SD).
Geelgors: maart-waarnemingen had ik al in geen jaren meer van Texel. Nu 24-3 tweemaal (zelfde?) ex. overvliegend bosrand N de Koog (AD) en 26-3 1 ex. luid roepend overvliegend Rozendijk (FM).
Rietgors: FM meldt op 26-3 tamelijk veel doortrek, o.a. 3 exx. W'slag en 4 bij Spang. E.e.a. wordt ook opgemerkt door AD: tenm. 5 exx. asfaltpad Horspolders, 1 ex. NRC en 1 ex. bosrand

N de Koog. Op 28-3 ook nog trek: 1 ex. bij Landbouwschool Den Burg (DS).
IJsgors: 3-3 1 ♀ Skillepaadje (MG).
Sneeuwgors: een groot aantal op 19-2: 160 exx. Zanddijk (RW&LW); verder waarnemingen bij en in De Slufter en op het strand.
Kneu: de eerste: 25-3 1 ex. overvliegend de Koog (AD&SD), 26-3 2 exx. NRC (AD).
Grote barmsijs: overwinterde in Den Burg: 22-2 t/m 13-3 6 tot 8 exx. Molendwarsstraat (DS), ook op 13-2 1 ex. de Dennen (FM).
Kleine barmsijs: de hele winter niet gezien, eerste op 24-3 overvliegend bij de Koog (AD).
Kruisbek: nog steeds regelmatig in de Dennen. Op 19-2 zien FM en C. Roselaar een ♀ met nestmateriaal (schors van berk) een hoge boom invliegen en ontdekken daar een nest. Kruisbekken zijn vroege broeders!
Roek: slechts 5 waarnemingen gemeld (4 maal 1 en éénmaal 2).

Zoals gebruikelijk: AD&SD zijn Adriaan en Sytske Dijksen, FM is Frits-Jan Maas, DS is Dick Schermer en RW&LW zijn Richard en Louis Witte, exc. VWG duidt op de excursie van de Vogelwerkgroep Texel; MG (Marcel Groenendaal).

Adriaan Dijksen.

PLAATJES.

De enige plaatjes in deze wat karig geïllustreerde Skor zijn van Frits-Jan.

COPY.

De copy voor Skor 3 moet voor 1 juni bij mij ingeleverd zijn; waarnemingen voor 25 mei bij Adriaan.

Marcel Groenendaal.